

Організатори

Координатор: Музей "Територія Терору"
За участі Центру міської історії

За підтримки
Львівської міської ради

Партнери

Всеукраїнський єврейський благодійний Фонд "Хесед – Арьє"
Благодійний фонд Брей Брит "Леополіс" імені Еміля Домбергера
Львівський будинок органної та камерної музики

Окремі події у співпраці

Львів – місто літератури ЮНЕСКО
Факультет культури і мистецтв ЛНУ ім. Івана Франка
Ізраїльські друзі України

Organizers

Coordinator: "Territory of Terror" Museum
In cooperation with the Center for Urban History

Supported by
Lviv City Council

Partners

"Hesed ArieH" All-Ukrainian Jewish Charity Fund
Emil Domberger/Bnei Brit "Leopolis" Charity Fund
Lviv Organ Hall

Separate events in cooperation with

Lviv – City of Literature UNESCO
Lviv University, Department of Culture and the Arts
Israeli Friends of Ukraine

Медіа-партнери | Media Partners

Контакти | Contacts

Богдана Тараніна, Музей "Територія Терору" |
Bohdana Taranina, "Territory of Terror" Museum
+38 095-938-21-74, e-mail: taraninabogdana@gmail.com

Lwów
לעמבערג
Львів
Lemberg

1943

Місто, яке (не) пережило
Miasto, które (nie) przeżyło
די שטאָט, וואָס האָט (נישט) איבערגעלעבט
The City that did (not) Survive

Меморіальні заходи до 75-ї річниці
ліквідації гетто та Янівського
концтабору у Львові
Березень – Грудень 2018 року

In Commemoration of the 75th
Anniversary of the Liquidation
of the Ghetto and the Janowska
Concentration Camp in Lviv
March – December 2018

Я заплющив очі, щоби не бачити смерті моїх братів, синів мого міста... Як їх мордують кати і як вони гинуть злою і жорстокою смертю... І я заплющив очі і покликав місто моє, щоби постало переді мною, моє місто і всі його мешканці, і всі його синагоги... Один за одним люди мого міста почали зникати. А я не побіг за ними, адже я знав, що людські думки не сягають того місця, куди вони йдуть.

Шмуель Йосеф Агнон
Письменник, нобелівський лауреат 1966 р.

Шмуель Йосеф Агнон мав повне право назвати своїм не одне місто, і Львів у їх числі. Він написав ці рядки через тридцять років після того як єврейський, власне його, Львів спопелів у полум'ї Голокосту. Третина міського населення була вбита в розстрільних ямах Лисиницького лісу, газових камерах Белжецу чи бараках на Янівській, ті ж хто залишився в живих – і євреї, і їх неєврейські сусіди – були приречені ще довго гоїти рани, приховувати пережиті від інших та самих себе, спілкуватись мовами прокльонів і вдячності. Паралельно змінювався міський пейзаж, затирались сліди життя і загибелі єврейської громади, перейменовувались та руйнувались вулиці, площі, будівлі, вражені метастазами екстремального насильства, так, наче, можна не здригнутись від слова “Янівська” – не просто одна з вулиць, але місце табору примусових робіт, умови в якому колишні в'язні порівнювали з нацистськими концтаборами. Примус до забуття – теж складова Голокосту у Львові, а збереження пам'яті про тих, кого намагались назавжди викреслити з історії міста – не тільки спротив ненависництву, а й виклик для сучасних мешканців.

У 2018 році низка інституцій об'єдналась для проведення різноформатних меморіальних заходів, зосереджених на травматичній темі Голокосту львівських євреїв, у спробі запропонувати академічні, мистецькі, комемораційні лінзи для того, аби роздивитись місто, яке (не) пережило.

I closed my eyes, so as not to see the deaths of my brethren the sons of my city... How they are tortured by their tormentors and how they are killed in evil and cruel deaths... And so I closed my eyes and called upon the city to stand before me, my city and all its inhabitants and all its synagogues. ... One by one the people of my city began to vanish. And I did not chase after them, since I know that one's thoughts cannot reach where they are going.

Shmuel Yosef Agnon
Nobel Prize Laureate Writer in 1966

Shmuel Yosef Agnon had every right to claim as his own many cities, with Lviv among them. He wrote these lines thirty years after Jewish Lviv, his Lviv in fact, turned into ashes in the flames of the Holocaust. One third of the city's population was murdered on the shooting grounds of Lysynychi forest, in the gas chambers of Betžec, or in the barracks of Janowska. The survivors – both Jews and their non-Jewish neighbors – were fated to long attend to their wounds, to hide their experience from others and themselves, to speak in the language of curses and gratitude. At the same time, the cityscape was changing, with the traces of life and death of the Jewish community slowly disappearing, with the renamed streets, squares, and buildings falling into ruin, affected by the metastasis of extreme violence. How could one not shudder at the word “Janowska”? This is not merely the name of a street but also a camp for forced labor, with conditions that former inmates compared to the death camps. The consignment to oblivion is also part of the Holocaust in Lviv. Preserving the memory of those whom perpetrators tried to erase from the city's history forever is not only a resistance to hatred, but also a moral challenge for present-day residents.

In 2018, a number of institutions have joined together to present varied memorial activities focusing on the traumatic topic of the Holocaust of the Lviv Jewish community. They have proposed a series of academic, artistic, and commemorative lenses in order to take a closer look at the (un)survived city.